

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Кафедра теорії і історії мистецтв	Рік навчання	2
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Нормативна
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестри	3-5

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

Семестр 3 (осінь 2021)

01 вересня — 14 грудня

Викладач	Сушко Валентина Анатоліївна, доцент, кандидат історичних наук, зав. кафедри теорії і історії мистецтв (лекції) Найденко Вікторія Олександрівна, викладач (семінари)
E-mail	393570@ukr.net — Сушко В.А. viktorianaydenko@gmail.com — Найденко В.О.
Заняття	<u>Семестр 3 (осінь 2021)</u> <u>2-й рік навчання</u> Четвер 09.00 – 12.20 Змішана форма навчання ауд. 205 (3 корпус) або дистанційно (онлайн у Zoom та/або GoogleMeet)
Адреса	к. 205, поверх 2, корпус 3, вул. Мистецтв 11
Телефон	057 706-02-81 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — ІУМ); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. Розширення: *текст* — *doc, docx, ілюстрації* — *jpeg, pdf*. Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, у коридорах академії не припустимі. Можливе листування у Telegram та Viber.

КОНСУЛЬТАЦІЇ

За необхідності можлива поглиблена позааудиторна консультація (очна зустріч, GoogleMeet, Zoom), яка відбувається за попередньою домовленістю В кінці навчального семестру передбачена екзаменаційна консультація.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна не має обов'язкових передумов для вивчення.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Історія українського мистецтва. У 5-и т. / НАН України ім. М.Т. Рильського; голов. Ред. Г. Скрипник. Т. 1–5. 2001 – 2007.
2. Крвавич Д.П, Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. Львів: Світ, 2003 – 2005.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові навчальні матеріали, ілюстрації зберігаються на кафедрі ТІМ та в бібліотеці ХДАДМ.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот/зошит для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет, смартфон тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word або LibreOffice.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою навчальної дисципліни «Історія українського мистецтва» є формування у студентів професійних компетентностей, спрямованих на вивчення історичного досвіду українського мистецтва, що охоплює більше двох тисячоліть, усвідомлення закономірностей і особливостей його розвитку та вміння аналізувати еволюцію на прикладі видатних історичних і сучасних взірців, що є надзвичайно актуальним в умовах нинішніх глобалізаційних процесів у світі.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: поглиблення і систематизація знань з обраного фаху; створення відчуття професійної приналежності до обраного фаху на рівні критичного аналізу досягнень українського мистецтва в контексті розвитку світової художньої культури; забезпечення необхідної теоретичної підготовки студентів до професійної діяльності.

КОМПЕТЕНТНОСТІ

Дисципліна «Історія українського мистецтва» забезпечує низку компетентностей, відповідно до Стандартів спеціалізації 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

Загальні (базові компетентності):	Спеціальні (фахові) компетентності:
ЗК2: Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство,	ФК1: Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	
ЗК3: Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	ФК 5: Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.
ЗК5: Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;	ФК8: Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.
ЗК6: Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;	ФК10: Здатність проводити сучасне мистецтвознавче дослідження з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.
ЗК8: Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	ФК12: Здатність викладати фахові дисципліни у дитячих спеціалізованих художніх та мистецьких закладах освіти.
ЗК9: Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Дисципліна «Історія українського мистецтва» забезпечує низку програмних результатів навчання, відповідно до Стандартів спеціалізації 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

ПР02.	Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.
ПР05.	Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.
ПР06.	Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.
ПР11.	Трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.
ПР12.	Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.
ПР13.	Розуміти вагому роль українських етномистецьких традицій у стильових рішеннях творів образотворчого, декоративного та сучасного візуального мистецтва.
ПР14.	Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Основна спрямованість дисципліни визначається фаховим розумінням і усвідомленням історії українського мистецтва. Дисципліна **«Історія українського мистецтва»** викладається студентам першого рівня вищої освіти (бакалавріату за ОПП «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація») 2-го та 3-го року навчання у 3-5 семестрах. Інформативний зміст навчальної дисципліни «Історія українського мистецтва» складається з 35 тем. На вивчення навчальної дисципліни відводиться **390 год.** (195 год. аудиторної роботи (107 лекційних і 88 семінарських і 195 год. самостійної роботи) для студентів денної форми навчання /**13** кредитів ECTS.

III семестр:

Змістовий модуль 1. Прадавнє мистецтво та мистецтво княжих часів на теренах сучасної України

Тема 1. Вступ

Тема 2. Мистецтво неоліту, палеоліту та епохи міді-бронзи на теренах сучасної України.

Тема 3. Мистецтво скіфо-сарматських часів.

Тема 4. Мистецтво княжих часів.

Тема 5. Монументальний живопис давньоукраїнських соборів.

Змістовий модуль 2. Образотворче мистецтво княжих часів

Тема 6. Іконопис.

Тема 7. Скульптура і мистецтво рукописної книги.

Тема 8. Загальна характеристика культурно-мистецьких процесів на українських землях доби пізнього середньовіччя.

Тема 9. Архітектура українських земель XIV – поч. XVI ст. Архітектурно-декоративна та статуарна пластика.

Тема 10. Розвиток іконопису XIV – перш. пол. XVI ст. Становлення іконостасу.

Тема 11. Монументальний живопис XIV – перш. пол. XVI ст.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних, семінарських та контрольних занять. Самостійна робота студента спрямована на завершення семінарських завдань. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, підготовка усних доповідей за семінарськими темами дисципліни.

Система оцінювання має накопичувальний характер, а саме отримання певного балу за кожен тему дисципліни (семінар, контрольна).

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є іспит. Для складання іспиту необхідним є пройти проміжний контроль у формі поточної перевірки процесу самостійної роботи, а також виконання контрольних робіт. Накопичувальний мінімальний бал складає 40.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
-------------	------	------	-----------------------------	-------------	------	------

відмінно	90–100	A	A+ 95–100	задовільно	64–74	D
			A 90–94		60–63	E
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	35–59	FX
	75–81	C			0–34	F

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Роботи, які здаються з порушенням терміном здачі без поважних причин та попередження викладача, оцінюються на нижчу оцінку. Письмові творчі роботи повинні виконуватись студентом самостійно. Заборонене списування під час виконання письмових робіт та іспиту.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні екзаменів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час проміжного контролю помічено списування, студент втрачає право отримати бали за тему і складає її під час іспиту, отримуючи не більше 50% балів від максимальних за цю частину.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

<http://www.etnolog.org.ua>

<http://ethnology.lviv.ua>

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять студентам необхідно вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності студент має спитати дозволу вийти з аудиторії.

У разі відрядження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю зі студентами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

- студент повинен виконувати графік навчального процесу та вимоги навчального плану;
- в обов'язковому порядку відвідувати всі види навчальних занять, передбачені навчальним планом;
- у разі неможливості з поважних причин відвідати заняття проінформувати викладача;
- якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та у день консультації відповісти тезово на ключові питання з теми;

- студент повинен брати участь у семінарах, виконати тестовий контроль та інші роботи, що визначені робочим планом навчальної дисципліни;
- обов'язком є присутність студента на проміжному контролі та іспиту.

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Години	Рубіжний контроль
02.09	1-2	лекція	Вступ. Періодизація українського мистецтва. Мистецтво палеоліту, неоліту та епохи міді-бронзи на території України.	3	
09.09	2-3	лекція	Мистецтво палеоліту, неоліту та епохи міді-бронзи на території України. Мистецтво скіфо-сарматських часів.	3	
16.09	4	лекція	Мистецтво княжих часів.	3	
23.09	5	лекція	Монументальний живопис давньоукраїнських соборів.	3	
30.09	6-7	лекція	Іконопис. Скульптура та мистецтво рукописної книги.	3	
07.10	7	лекція	Скульптура та мистецтво рукописної книги.	1	
	2	семінар	Мистецтво палеоліту, неоліту та епохи міді-бронзи на території України.	2	Тест з теми 2
14.10	8	лекція	Загальна характеристика культурно-мистецьких процесів на українських	1	

			землях доби пізнього середньовіччя.		
	3		Мистецтво княжих часів.	2	Тест з теми 3
21.10	8	лекція	Загальна характеристика культурно-мистецьких процесів на українських землях доби пізнього середньовіччя.	1	
	4	семінар	Мистецтво княжих часів.	2	Доповідь на обрану тему
28.10	9	лекція	Архітектура українських земель XIV – поч. XVI ст. Архітектурно-декоративна та статуарна пластика.	1	
	5	семінар	Монументальний живопис давньоукраїнських соборів.	2	Тезові відповіді на запитання.
04.11	9	лекція	Архітектура українських земель XIV – поч. XVI ст. Архітектурно-декоративна та статуарна пластика.	1	
	6	семінар	Іконопис.	2	Доповідь на обрану тему
11.11	10	лекція	Розвиток іконопису XIV – перш. пол. XVI ст. Становлення іконостасу.	1	
	7	семінар	Скульптура та мистецтво рукописної книги.	2	Тест з теми 4-7
18.11	10	лекція	Розвиток іконопису XIV – перш. пол. XVI ст. Становлення іконостасу.	1	

	8	семінар	Загальна характеристика культурно-мистецьких процесів на українських землях доби пізнього середньовіччя.	2	Тезові відповіді на запитання. Обговорення вивченого матеріалу
25.11	11	лекція	Монументальний живопис XIV – перш. пол. XVI ст.	1	
	9	семінар	Архітектура українських земель XIV – поч. XVI ст. Архітектурно-декоративна та статуарна пластика.	2	Тест з теми 9
02.12	11	лекція	Монументальний живопис XIV – перш. пол. XVI ст.	1	
	10	семінар	Розвиток іконопису XIV – перш. пол. XVI ст. Становлення іконостасу.	2	Доповідь на обрану тему
09.12	11	лекція	Монументальний живопис XIV – перш. пол. XVI ст.	1	
	11	семінар	Монументальний живопис XIV – перш. пол. XVI ст.	2	Контрольна робота

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
2	Тест з теми 2	12
3	Тест з теми 3	13
4	Доповідь на обрану тему	15
5	Тезові відповіді на запитання	2
6	Доповідь на обрану тему	5

7	Тест з теми 4-7	6
8	Тезові відповіді на запитання. Обговорення вивченого матеріалу	2
9	Тест з теми 9	5
10	Доповідь на обрану тему	5
11	Контрольна робота	15
	Іспит	20
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали		Критерії оцінювання
	0-100	
A+	95-100	Студент в повному обсязі опанував теоретичний матеріал з тем, надав додаткові матеріали та приклади за темою/темами. На семінарських заняттях чітко та змістовно відповідав на запитання та на додаткові питання. Своєчасно та на відмінно виконав усі тестові завдання з тем. Брав активну участь в обговореннях вивченого матеріалу. На відмінно написав підсумкову контрольну роботу.
A	90-94	Студент в повному обсязі опанував теоретичний матеріал з тем, надав додаткові матеріали та приклади за темою/темами. На семінарських заняттях чітко та змістовно відповідав на запитання та на додаткові питання. Своєчасно та на відмінно виконав усі тестові завдання з тем, допустив 1-3 негрубих помилки. Брав активну участь в обговореннях вивченого матеріалу. На відмінно написав підсумкову контрольну роботу.
B	82-89	Студент в повному обсязі опанував теоретичний матеріал з тем. На семінарських заняттях чітко відповідав на запитання та на додаткові питання, але допускався деяких неточностей. Своєчасно та на достатньому рівні виконав усі тестові завдання з тем, допустив до 5 негрубих помилок. Брав активну участь в обговореннях вивченого матеріалу. На достатньому рівні написав підсумкову контрольну роботу.
C	75-81	Студент в не повному обсязі опанував теоретичний матеріал з тем. На семінарських заняттях відповідав на запитання, але допускався деяких неточностей та не відповідав на додаткові запитання. З затримкою та/або на задовільному рівні виконав

		тестові завдання з тем, допустив багато помилок. Брав посередню участь в обговореннях вивченого матеріалу. На задовільному рівні написав підсумкову контрольну роботу.
D	64-74	Студент в достатньому обсязі опанував теоретичний матеріал. Завдання рубіжного контролю (тести) виконувались не своєчасно та/або на низькому рівні. Під час семінарських занять були значні труднощі з відповідями на запитання. На задовільному рівні написав підсумкову контрольну роботу, допускаючи багато грубих помилок та неточностей.
E	60-63	Студент в малому обсязі опанував теоретичний матеріал. Завдання рубіжного контролю виконувались не своєчасно та/або на низькому рівні з допущенням грубих помилок. Під час семінарських занять не було відповідей на запитання та на низькому рівні написана підсумкова контрольна робота.
FX	35-59	Студент в малому обсязі опанував теоретичний матеріал з тем. Завдання рубіжного контролю виконані не в повному обсязі та на низькому рівні. Під час семінарських занять не було відповідей на запитання. Підсумкова контрольна робота не виконана.
F	0-34	Повний пропуск рубіжного контролю та невиконання завдань (обов'язкове повторне вивчення дисципліни)

Оцінюванню підлягають завдання семінарських занять та виконання контрольних робіт. У результаті виставляється загальна оцінка з кожної теми.

Оцінка за семінарські заняття (доповідь) варіюється і може складати від 5 до 15 балів в залежності від типу семінарського заняття. Тезові відповіді на запитання оцінюються у 2 бали. Тестовий контроль варіюється і може складати від 5 до 13 балів в залежності від складності тестового завдання. Загальна максимальна кількість за один модуль – 40 балів. У випадку, коли завдання до семінарських занять виконуються несвоєчасно без поважної на те причини, максимальна оцінка за тему знижується.

В оцінці теоретичних знань студентів враховуються такі моменти: достатність обсягу відповіді (повна, недостатньо повна, неповна); ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, законами, правилами; зрозумілість основного завдання запитання; логічність викладу матеріалу; обґрунтованість основних положень власних міркувань; уміння інтегрувати та диференціювати знання.

Оцінка за контрольну роботу складає 15 балів. Вона є обов'язковою до виконання. В оцінці виконання завдання враховується здатність студента: усвідомлювати вимогу завдань; перекладати їх на мову наукових понять; застосувати принципи, закономірності, правила для вирішення конкретних завдань; логічно і аргументовано викладати суть власних суджень і рішень.

Максимальна оцінка за іспит складає 20 балів. Максимальна оцінка за дисципліну складає 100 балів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Александрович В.С. Українське малярство XIII—XV ст. (Студії з історії українського мистецтва. Т. 1). Львів, 1995. 200 с.
2. Антонович Д. Короткий курс історії українського мистецтва. Прага, 1923.
3. Драган М. Українська декоративна різьба XVI – XVII ст. К., 1970.
4. Драган М. Українські дерев'яні церкви: Генеза і розвій форм. 450 с., іл. Львів, 1937, Х.: Видавництво Савчук О., 2014.
5. Жаботюк А.А. Український живопис доби Середньовіччя // Київ-Одеса. Головне вид-во видавничого об'єднання «Вища школа». 1978. 199 с.
6. Жолтовський П.М. Малюнки Києво-Печерської іконописної майстерні. К.: Наукова думка, 1982. 286 с., іл.
7. Жолтовський П.М. Монументальний живопис на Україні XVII – XVIII століть. К.: Наукова думка, 1988. 159 с., іл.,
8. Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні в XVI – XVIII ст. К.: Наукова думка, 1983. 179 с., іл.
9. Запаско Я.П., Мацюк О.Я. Львівські стародруки. Л.: Каменяр, 1983. 175 с., іл.
10. Історія української культури / Заг. ред. І. Крип'якевича. К., 1994.
11. Історія українського мистецтва. У 5-и т. / НАН України ім. М.Т. Рильського; голов. Ред.. Г. Скрипник. Т.т. 1–5. 2001 –2007.
12. Історія цивілізації. Україна. – Том 1: Від кіммерійців до Русі (X ст. до н.е. – IX ст.) / Упоряд. М. Ю. Відейко. Харків: Фоліо, 2020. 586 с.
13. Кривач Д. П., Овсійчк В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво. У 3 кн. – Львів, 2005. Кн. 1 – 2.
14. Логвин Г.Н. З глибин: Давня українська мініатюра XI – XVIII століть. К.: Дніпро, 1974. 188 с., іл.
15. Нариси з історії образотворчого мистецтва України/ Ін-т проблем сучасного мистецтва. У 2 кн. К.: Інтертехнологія, 2006, кн. 1 – 2.
16. Степовик Д. Історія української ікони X-XX століть // К. : Либідь, 1996. 440 с.
- Сорочинський іконостас : Альбом / Автори: І. Дорофієнко, Л. Міляєва, О. Рутковська. К.: Родовід, 2010. 168 с., іл.
17. Українське мистецтво XV – XX століть / Упоряд. В. Лозинський. К.: Оранта, 2007. 150 с.
18. Український іконопис XII – XIX ст.: з колекції НХМУ: Альбом / Авт. вступ. ст. Л. Членова. Хм.: Галерея, К.: Артанія Нова, 2005. 256 с., іл.

Додаткова:

19. Демків Р. Особливості поширення гуманістичних та ренесансних ідей в українському мистецтві XVII ст. // "HUMANITIES & SOCIAL SCIENCES 2009" (HSS-2009), 2009. С. 38-41
20. Енциклопедія трипільської цивілізації : у 2 томах. Т. 1. / за ред. М. Ю. Відейка. К. : Укрполіграфмедіа, 2004. 703 с.
21. Енциклопедія трипільської цивілізації : у 2 томах. Т. 2. / за ред. М. Ю. Відейка. К. : Укрполіграфмедіа, 2004. 656 с.
22. Залізник Л. Л. Первісна історія України / Л. Л. Залізник. К. : Вища школа, 1999. 264 с.
23. Нельговський Ю.П. Українське мистецтво від найдавніших часів до початку XX ст. / Ю.П.Нельговський. К.: «Радянська школа», 1978. 136с.
24. Шейко В. М. Історія української культури : Навч. посібник / В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська. К. : Кондор, 2006. 264 с.
25. Уманцев Ф. С. Мистецтво давньої України : історичний нарис / Ф. С. Уманцев. К. : Либідь, 2002. 328 с.
26. Лазарев В. Византийская живопись. М.: Наука, 1971. 419 с.
27. Литвинов В. Ренесансний гуманізм в Україні // К. : Видво Соломії Павличко «Основи», 2000. 472 с.

Інтернет-ресурси:

28. Бібліотека текстів з історії української культури, першоджерела з історії української літератури та мови, історії України. URL: <http://izbornyk.org.ua/>
29. Бібліотека «Культура України».URL: <http://elib.nplu.org/>
30. Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України. URL: <http://mari.kiev.ua/>
31. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАНУ. URL: <http://etnolog.org.ua/>
32. Історія України. URL: <http://history.franko.lviv.ua/>
33. Культурологічна бібліотека. URL: http://kultura.ho.ua/books_ku.html
34. Сайт «Культура України». URL: <http://k-ua.net/>